

Читаємо українську книгу всією сім'єю

Бібліографічний огляд літератури до 10-річчя української мови

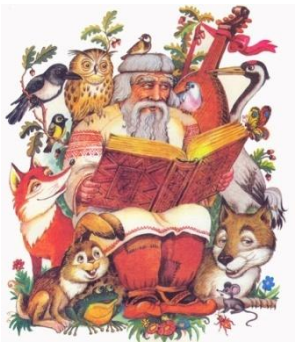

"Батьки і діти! Діти і батьки!
Нерозділиме і одвічне коло.
Ми засіваємо житейське поле
І на день майбутній – на віки"
Б. Олійник

Гарний читач починається з родини. Сімейне читання – своєрідна давня традиція інтелігенції, форма спілкування, в якій беруть участь як мінімум троє: дитина, батьки і автор книги.

Читання – це ключ до знань і розуміння, це паспорт у нові світи й нові ідеї. У наше століття економіки, заснованої на наукових знаннях та інноваціях, здається дивним, що все менше й менше молодих людей люблять читати. Якщо ми навчимо дітей отримувати задоволення від читання з раннього віку, ця навичка буде допомагати їм усе життя. Крім того, дослідження виявили, що в дітей молодшого віку читання пов'язано з розвитком інших когнітивних функцій, таких як пам'ять, уява, творчість, логічне й нестандартне мислення, здатність вирішувати завдання та засвоєння понять моралі й моральності.

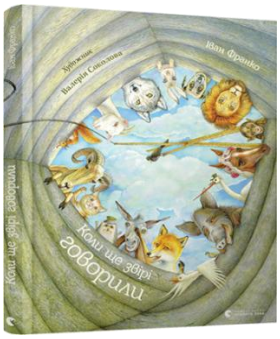
Щоб навчити дітей отримувати задоволення від читання, батьки повинні подавати належний приклад. Якщо батьки – завзяті читачі, то під час сімейних зустрічей за вечерею батько може розповідати про цікавий твір, який він зараз читає, чи то роман, чи історична література, і при цьому інші члени сім'ї будуть з цікавістю ловити кожне його слово. Його захопленість читанням обов'язково відіб'ється на дітях, і їм захочеться прочитати ті ж книги, насилу дочекавшись, коли батько перегорне останню сторінку.

Любов до книги у дорослому віці починається з любові до казки у дитячому. Саме тому читання казок батьками, а потім і самими дітьми, є таким важливим у розвитку дитини.

Що може бути краще за старі добрі українські казки – концентроване джерело народної мудрості! Саме народні казки стають найважливішими провідниками малюків у світ книжок.

Вперше ми чуємо їх від батьків, у пам’яті залишаються окремі фрагменти й кольорові спалахи, потім дорослими відшукуємо на поличці давно забуту книжку і вже самі читаємо її своїм дітям – коло замикається.

Так і казки **Івана Франка** з’явилися в його творчості, коли він сам став батьком. І хоча писав їх для своїх дітей, ось уже понад століття **«Фарбованим Лисом» та «Лисичкою-кумою», «Коли ще звірі говорили»** зачитується діти різних поколінь – від тих, які ще не мали телевізора, до тих, чиє життя вже неможливе без ґаджетів. Бо нахабність, пихатість, зверхність, самовпевненість ніколи не зникнуть з цього світу. Як і ніколи не буде зайвим навчитися давати їм відсіч.

Першим анімаційним серіалом незалежної України називають стрічку, зняту за мотивами казки Івана Франка «Лис Микита». Творці фільму майже не втручалися в текст класика, тож герої мультсеріалу нерідко висловлюються бойківською говіркою. І якщо діти, швидше за все, побачать історію про тварин, то дорослі вловлять ширше коло натяків, закладених як самим Франком, так і знімальною групою.

Сучасна казка — обов’язково добра, бо добро не має прив’язки до часу чи тренду. Вона обов’язково містить диво — бо це захоплює дитячу уяву й дитина вчиться вірити у добрі перетворення навіть у дорослому віці, бо ж виросла на дивовижних казках. Також дуже важливим є вміння підібрати для конкретного малюка «його» казку. Якщо він любить про тварин — тоді казки про звірів, якщо про дива — тоді шукати історії про чарівні перетворення, якщо про своїх однолітків — тоді казки про дружбу та дитинство.

На нього не полює зграя фотографів і телекамер, проте його книжками зачитуються мільйони дітей «від 2 до 102...», і якби зібрати воєдино всю їхню до нього любов — вона осяяла б всю Україну... Мова, звичайно ж, про найславнішого українського казкаря **Всеволода Нестайка**.

Майже п’ятидесятилітній шлях у літературі він засвідчив виданням близько тридцяти книжок оповідань, казок, повістей і п’єс. Найвідоміші з них

«В Країні сонячних Зайчиків» (1959), «Супутник ЛІРА-3» (1960), «Космо-Натка» (1963), «Робінзон Кукурузо» (1964), «Тореадори з Васюківки» (1973), «Одиниця з обманом» (1976), «Незвичайні пригоди в лісовій школі» (1981), «Загадка старого клоуна» (1982), «П'ятірка з хвостиком» (1985), «Незнайомка з Країни Сонячних Зайчиків» (1988), «Слідство триває», «Таємничий голос за спиною» (1990), «Неймовірні детективи» (1995) та інші непересічні твори.

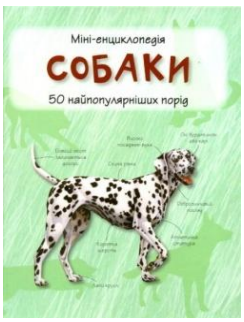

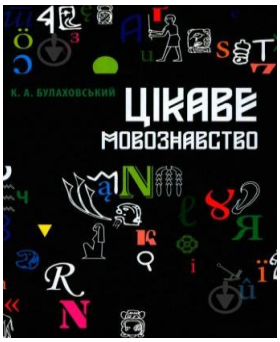
Важко знайти в нашій літературі щось настільки веселе, талановите й дотепне, як ця неперевершена книга **Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки».** Її перекладено двадцятьма мовами і внесено до Особливо Почесного списку Андерсена як один із найвидатніших творів світової літератури для дітей.

Заохочувати дитину читати потрібно відповідно до її інтересів. Якщо ми бачимо, що вона чимось цікавиться, то потрібно вибудовувати цю стежечку від захоплення дитини. Потрібно показати їй, що книга – це універсальний вид мистецтва, який поєднує в собі абсолютно все: і зорові образи, і слухові, і дотикові, - і дає можливість подорожувати в реальність, в ірреальність, та будь-куди… Це можуть бути фантастика, подорожі або навіть наукові книжки.

Домашні улюбленці, попри перерваний сон і подряпані капці, займають особливе місце у нашому житті. Тварини, навіть маленькі, - це не іграшки. Як поводитися з домашніми тваринками розповідають енциклопедії — прекрасний подарунок і корисний посібник для занять з дітьми!

За допомогою цього довідника **«Собаки: 50 найпопулярніших порід: міні-енциклопедія»** ви зможете розпізнати 50 порід собак. Кольорові зображення кожної породи супроводжуються детальною інформацією щодо її головних характеристик.

Книга **Кирила Булаховського «Цікаве мовознавство»** запрошує нас в неймовірний і чарівний світ мови. У ній ми дізнаємось, що таке мова, скільки мов на світі, якими можуть бути мови цивілізацій інших планет, як розшифрували єгипетські ієрогліфи та багато іншого. Значну увагу приділено українській мові – нашому з вами духовному багатству. Крім української, згадано десятки інших мов, наведено багатий ілюстративний матеріал, у тому числі призабуту українську лексику, приклади з фольклору та художньої літератури.

Чим далі технічний прогрес впроваджується в наше життя, тим більше ми прагнемо оточити себе речами ручної роботи, присвятити частину часу рукоділлю або прикладній творчості. Створення виробів з дітьми - це і розвиток

головних навичок і здібностей дитини, і можливість спільно провести вільний час, і спосіб відволікти дитину від телевізора та комп'ютера, замінивши спілкування з електронним пристроєм на нескінченно захоплюючий процес творчості.

Рукоділля сьогодні затребуване, як в повсякденному побуті, так і в багатьох сферах людського життя, включаючи: сферу краси, дизайну та мистецтва. Цей процес здатний доставити масу задоволення, адже в ньому створюються унікальні предмети, які людина виготовляє власними руками.

Наші прадіди-слов'яни здавна виготовляли обереги, бо добре знали про їхню дивовижну магічну силу. Нерідко за обереги правили символічні тварини, такі як їжак, зозуля, ведмідь, а також рослини на кшталт звіробою та папороті. Із плином часу нічого не змінилося – ми, як і раніше, шукаємо захисту у надприродних сил, хіба що форма оберегів трохи зазнала змін. Які обереги сьогодні є незамінними в побуті сучасного українця?

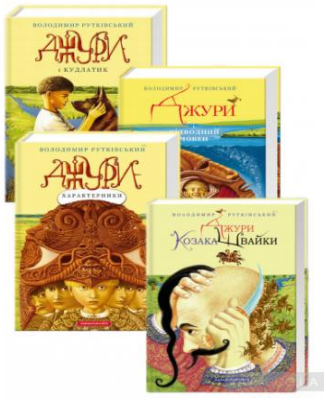

Як зробити власноруч оберіг для себе та близьких?

Чи справді вишиванка є не просто елементом одягу, але й сильним засобом захисту від негативного впливу? Відповіді ви знайдете на сторінках книги **Тетяни Лукашенко «Українські обереги своїми руками».**

Вивчення історії починається з батьків. Що б ми не говорили про школу, дитячий садочок, групи супер-пупер розвитку, батьківська освіта й виховання є, мабуть, найбільш важливими.

Для кожного віку дитини історію потрібно викладати по-своєму. Для маленької дитини вона повинна бути у вигляді простеньких казок, побудованих на історичному матеріалі. Нехай це буде не казка з фантастичним сюжетом, а просто історія. Коли дитина розвивається, її сприйняття міняється. І коли вона починає сприймати по-іншому, то історія теж повинна мінятися: в ній мають з'являтися факти, якийсь аналіз… І так, сходинка за сходинкою. Для цього треба читати книги.

Усі ми знаємо імена Северина Наливайка, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи. А ким були найперші козаки? Звідкіля вони взялися?

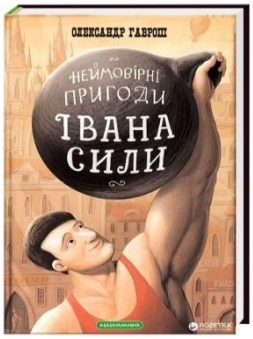
На ці запитання відповідають гостросюжетні історичні романи **Володимира Рутківського — «Джури козака Швайки» та «Джури і підводний човен»** -одного з найблискучіших сучасних українських дитячих письменників. Дивовижні герої — Грицик та малий волхв Санько, юний богатир Демко Дурна Сила, його мама-велетка, невловимий козак Швайка зі своїм вірним вовком Барвінком та їхні численні друзі — з честю виходять із найскладніших ситуацій. А небезпека чекає на кожному кроці, а надто, коли ти зважився підняти шаблю на могутню татарську орду, а за твоєю спиною — майже нікого.

Книга завжди є повнішою та яскравішою, аніж фільм, знятий за її мотивами. Запропонуйте дитині почитати книги перед переглядом екранізації. Спершу

читайте книгу, тоді дивіться кіно.

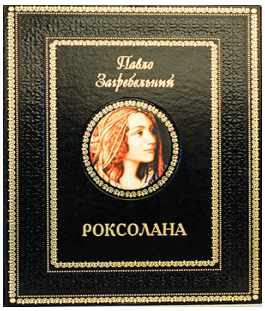
В український прокат вийшов пригодницький фільм-фентезі «Сторожова застава» за мотивами однойменної повісті Володимира Рутківського. Це історія про те, як сучасний школяр Віктор через загадковий портал часу потрапляє в казкове минуле, де знайомиться з билинними богатирями Олешком, Іллею Муровцем і Добринею, та разом із ними стає на захист Сторожової застави від половців.

Український дитячий художній фільм режисера Віктора Андрієнка «Іван Сила», знятий по повісті **Олега Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу»** розповідає про яскраві пригоди неперевершеного гірського силача Івана Сили. Прототипом головного героя повісті став легендарний закарпатський богатир Іван Фірцак, який виборов звання чемпіона Чехословаччини та Європи з кількох видів спорту і об'їздив півсвіту, виступаючи в цирку, де здобув чимало яскравих перемог. За неймовірну силу він отримав прізвисько Іван Сила — Кротон.

Американська преса називала його найсильнішою людиною XX століття. 1937 року в самому розквіті своєї слави він повернувся на Батьківщину.

Знаменитий роман відомого українського письменника **Павла Загребельного «Роксолана»** уже понад тридцять років перебуває в епіцентрі читацької уваги. Нічого дивного, адже цей твір мовби заново відкрив для нас одну з найлегендарніших українок усіх часів, яка волею долі з простої полонянки стала спочатку улюбленою, тоді офіційною, а згодом і єдиною дружиною наймогутнішого султана в тисячолітній історії Османської імперії Сулеймана Пишного.

Про Роксолану-Хуррем написано чимало книг, створено два популярні телесеріали, їй присвячено художні полотна, музичні твори (зокрема Симфонія №63 «Роксолана» Й.Гайдна) та інші.

Зачарувавши Сулеймана вродою, веселою вдачею та гострим розумом, донька українського (галицького) священика з Рогатина Настя Лісовська понад тридцять років відігравала визначну роль у культурному та політичному житті імперії.

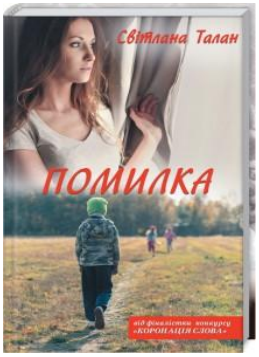
Одна з найосвіченіших жінок свого часу, Роксолана-Хуррем приймала іноземних послів, листувалася з королями, впливовими вельможами та митцями. У дні розлуки (а Сулейман здійснив 13 військових походів) вони з султаном переписувалися вишуканими віршами перською та арабською мовами.

Хуррем будувала мечеті та благодійні споруди (госпіси, їдальні

для паломників і бездомних) у Стамбулі та Османській імперії, і навіть мала благодійний фонд свого імені.

Сьогодні йде підміна великого і святого почуття любові на якусь мало не розпусну закоханість, і така поведінка насаджується нашим дітям.

Але якщо говорити про дітей, підлітків, то саме батьки можуть навчити дитину адаптуватися до сучасного світу і встояти в ньому. Хороший привід поговорити про почуття і стосунки — це гарна книжка.

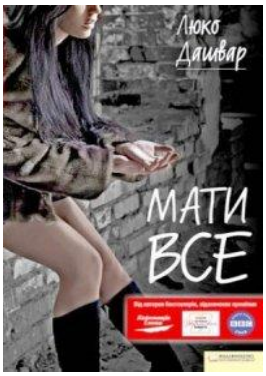

Роман **Світлани Талан «Помилка»** про саме наболіле: наркоманію і СНІД, які косять молоде покоління нашої країни. Чому так сталося? Чому країна з найпотужнішою магічною трипільською культурою, з найсильнішими архетипічними традиціями і пра-українським символізмом, які завжди стояли на варті від морального падіння, знаходиться в такому жалюгідному духовному стані? ». «Прийшов час прощення…» – говорить головна героїня роману. Кого ж прощати нам в цьому житті? Своїх ворогів і недругів за всі гидоти і підлості, якими вони наповнювали наше життя? А може, себе самого за невірні кроки і зраду своїх клятв і ідеалів? Питання складне …Кожен вирішує для себе…»

Багато років тому Вероніка пообіцяла подрузі, яка помирала, що не залишить її новонароджених малюків, Тимура і Діану. Але обіцянки не виконала… Сплинули роки. Її єдиний син став наркоманом. Що це, кара за помилки минулого? Як урятувати сина?

І чи можна спокутувати провину перед покинутими дітьми?

Отже, маємо на руках четвертий твір Ірини Чернової, в якому описуються взаємовідносини членів родини медиків, забезпечених грошима. Чи наявність грошей автоматично означає наявність щастя? Чи настільки міцні сімейні узи, чи це лише примарна близькість? І чи є межа в самопожертві заради кохання? Саме на такі питання наштовхує книга **«Мати все»** авторки під псевдонімом **Люко Дашвар.**

Назва «Мати все», як і назви усіх книжок Дашвар, що побудовані на грі слів, мають неперевершену властивість з ювелірною точністю передавати захований у сюжетні лінії зміст. В основу роману письменниця поклала реальну життєву історію, яку колись побачила на одеському пляжі і в якій, переконана письменниця, багато людей побачать своє власне невигадане життя. Історія професорської доньки у якої було все: турботлива мама, коханий чоловік, гарна квартира, вдосталь грошей — ідеальне життя. Але як всі прекрасно знають — «багаті теж плачуть». Підступ і брехня — ось на чому «авторитарна» мати побудувала родинну ідилію.

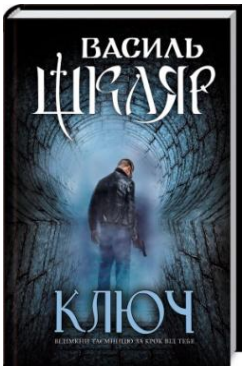
Все життя Іветта присвятила хворому синові Платону. Старша дочка Ліда змушена, як і мати, доглядати за братом, жертвуючи всім. А мати вирішила купити сину живу ляльку, яка б задовольняла природні потреби юнака. Так у

родині з`явилася Рая, і… Світло однієї любові розігнало морок іншої.

Дочка українського олігарха Олексія Ординського Руслана, 17-річна розумниця і красуня, яка ось вже 10 років не бачила батьківщину, тому що мешкала з батьками у Англії. Та раптом у неї спалахнули патріотичні почуття. Вона сказала, що хоче повернутися на рідну землю, щоб зробити для неї щось корисне. Їй було важко пояснити батькам, чому вона на це зважилася, але все ж таки вона досягає свого, і батьки відправляють її до Києва з чотирма охоронцями і грошима на покупку рідної землі. Їй пропонується земля, яка перетворилася на котеджне селище «нових українців». Але Руслана хоче землі, «оспіваної легендами». А знаходить високлий бузковий кущ і червону намистину під ним, єдину на тонкій нитці… І кілька тендітних живих паростків…

Історія про красуню і чудовисько, про силу кохання і вірність, руйнуючий побут, життя села і радянську владу. Все так тісно переплетене, що не можливо відірватись у книзі **Люко Дашвар «Молоко з кров'ю».**

Роман **«Ключ» Василя Шкляра** – це перший твір письменника після тривалої десятилітньої паузи. Роман писався в 1998 році, після того як автор попав в реанімацію зі смертельним діагнозом, проте вижив і після місяця в реанімації, ще в лікарні почав писати «Ключ», який зразу ж здобув популярність в українського читача. Та краще, аніж історія створення «Ключа», може бути тільки сюжет роману.

Журналіст Андрій Крайній — справжній ерудит, вільно володіє живими й мертвими мовами, але з матеріальними цінностями якось не склалося: доживши до віку Христа, не має даху над головою. На вулиці Рогнідинська в Києві зовсім незнайомий чоловік пропонує хлопцеві орендувати таку собі квартиру №13. Хлопець заселяється в помешкання і все наче добре, та незнайомець не приходить за квартплатою. Що сталося? Збіг обставин, або ж той випадок коли до мишоловки покладено чималий шматок сиру?

Власне, Андрій стає на шлях до пошуку «Ключа» для вирішення цих питань. Або ключів, оскільки в романі їх два. Перший - ключ до загадки дивної квартири, другий - до серця коханої жінки Сани, з котрою Андрій познайомився під час розслідування. Детективна історія приводить героїв прямісінько в пастку підступних злодіїв. Як вийти з безвихідної ситуації?

Шановні батьки, пам’ятайте! Діти повинні читати з самого раннього дитинства. Взагалі читання – невід’ємний процес на стадіях формування дорослої особистості. Згадаймо слова великого і мудрого педагога ***Василя Сухомлинського****: «Любов до книги, читання виховується перш за все у сім’ї. І в цьому важливу роль відіграють саме батьки, якщо з дитинства у дитини не виховано любові до книжки, якщо читання не стало її духовною потребою на все життя – в роки отроцтва душа підлітка буде порожньою. «Хай книжечка захоплює так, як улюблена мелодія, як прекрасний танок».*

Список літератури

Булаховський, К.А. Цікаве мовознавство [Текст] / К. А. Булаховський.- Львів: Апріорі, 2019.-199 с.
Гаврош, О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу [Текст] : пригодницька повість / О. Гаврош.- К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА 2014.- 175 с.
Дашвар, Люко Мати все [Текст] /Л. Дашвар. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2010. – 334 с.
Дашвар, Люко Молоко з кров'ю [Текст]: роман / Л. Дашвар.-Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018.-269 с.
Денисенко, Л. Відлуння. Від загиблого діда до померлого [Текст] / Л. Денисенко .- Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. -318 с.
Загребельний, П.А. Роксолана [Текст]: роман / П. А. Загребельний. — Харків: Фоліо, 2006. - 685 с. - (Українська література).
Лукашенко, Т. Українські обереги своїми руками [Текст] / Т. Лукашенко.- Харків: АргументПринт, 2015.- 223 с. - (Корисна книга).
Нестайко, В.З. Дивовижні пригоди в лісовій школі: Загадковий Яшка. Сонячний зайчик і Сонячний вовк [Текст] / В. З. Нестайко. - Харків: Школа, 2012. — 127 с. — (Дитячий бестселер).
Нестайко, В.З. Космонавти з нашого будинку [Текст]: повість і оповідання / В. З. Нестайко ; іл. Ю. Радіч-Демидьонок. — К.: Країна Мрій, 2013.-349 с.
Нестайко, В.З. Тореадори з Васюківки [Текст]: вибрані повісті / В.З. Нестайко ; вступ. ст. В.Г. Дончик ; худ. Є. Семенов. — К.: Веселка, 1980. - 487 с. : іл.
Рутківський, В. Джури козака Швайки [Текст] /В. Рутківський. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2007. -332 с.
Рутківський, В. Джури і підводний човен [Текст]: заключ. роман трилогії "Джури" / В. Рутківський. - К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. – 400 с.
Рутківський, В. Сторожова застава [Текст]: повість із життя Київської Русі / В. Рутківський .- К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013.- 304 с.
Собаки: 50 найпопулярніших порід [Текст]: міні-енциклопедія.- К.: Країна мрій, 2004.- 56 с.
Талан, С. Помилка [Текст]: роман / С. Талан. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2014. — 333 с.
Франко, І. Казки: Ліс Микита. Коли ще звірі говорили [Текст] : для дошк. та мол. шк. віку / І. Франко .- К.: Веселка, 2008.- 215 с.
Шкляр, В. Ключ [Текст]: роман / В. Шкляр. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015. - 254 с. - (Український бестселер).

Укладач: Золотарева М.Б. (провідний бібліограф ІБВ)